

فهرست مطالب

مقدمه	۱۵
فصل اول: تبیین عناوین کلی اصول، الفاظ و مباحث پیرامون آن	۱۷
مبحث اول: اصول فقه	۱۷
مبحث دوم: مفهوم و جایگاه علم فقه	۱۸
گفتار اول: مفهوم علم فقه	۱۹
۱- مفهوم اعم	۱۹
۲- مفهوم اخص	۱۹
گفتار دوم: ارکان علم فقه	۲۰
۱- شریعت	۲۰
۲- منابع	۲۱
۳- احکام	۲۱
گفتار سوم: قواعد فقه	۲۱
گفتار چهارم: اوصاف قاعده‌ی فقهی	۲۲
۱- قانون کلی است	۲۲
۲- قابل تطبیق بر مصادیق جزئی است	۲۳
۳- از این تطبیق حکم استخراج می‌شود	۲۳
مبحث سوم: اصول فقه	۲۳
مبحث چهارم: رابطه‌ی میان اصول، قواعد و منابع فقه	۲۴
مبحث پنجم: رابطه‌ی اجتهاد و اصول فقه	۲۵
مبحث ششم: ماهیت اصول فقه	۲۵
مبحث هفتم: قلمرو اصول فقه	۲۷
مبحث هشتم: انواع احکام شرعی	۲۸
گفتار اول: حکم واقعی	۲۸
گفتار دوم: حکم ظاهری	۲۸
مبحث نهم: مباحث علم اصول	۲۹
مبحث دهم: مبحث الفاظ	۲۹
گفتار اول: دلالت	۲۹
گفتار دوم: چگونگی دلالت	۳۰
گفتار سوم: انواع دلالت	۳۰
۱- دلالت عقلی یا ذاتی	۳۱

۳۱	۲- دلالت وضعی
۳۱	مبحث یازدهم: انواع دلالت وضعی
۳۲	گفتار اول: دلالت تعیینی
۳۲	گفتار دوم: دلالت تعیینی
۳۲	مبحث دوازدهم: حقیقت و مجاز
۳۲	۱- استعمال لفظ در معنی حقیقی
۳۳	۲- استعمال لفظ در معنی مجازی
۳۳	۳- استعمال لفظ در معنی غلط
۳۳	مبحث سیزدهم: ملاک تشخیص استعمال حقیقی از مجازی
۳۴	مبحث چهاردهم: علائم حقیقت
۳۴	گفتار اول: تبادر
۳۵	گفتار دوم: صحت حمل و عدم صحت سلب
۳۶	مبحث پانزدهم: اصول لفظیه
۳۶	گفتار اول: إصالة الحقیقه
۳۶	گفتار دوم: إصالة العموم
۳۷	گفتار سوم: إصالة الاطلاق
۳۸	گفتار چهارم: إصالة الظهور
۳۸	مبحث شانزدهم: مبنای حجیت اصول لفظیه
۳۹	مبحث هفدهم: تَرادُف و اشتراک
۳۹	مبحث هجدهم: انواع اشتراک
۳۹	گفتار اول: مشترک لفظی
۳۹	گفتار دوم: مشترک معنوی
۴۰	مبحث نوزدهم: حقیقت شرعیه و مُشرعه
۴۰	گفتار اول: حقیقت شرعیه
۴۰	گفتار دوم: حقیقت مُشرعه
۴۱	گفتار سوم: اثر حقوقی
۴۱	مبحث بیستم: صیغهی امر
۴۱	گفتار اول: دلالت لفظ امر بر وجوب و لزوم اطاعت
۴۲	۱- صیغهی امر اساساً به حالت وجوب اطاعت وضع شده است
۴۲	۲- اطلاق لفظ دلالت بر وجوب اطاعت دارد
۴۲	۳- وجوب از حکم عقل استفاده می‌شود
۴۳	گفتار دوم: دلالت امر بر فور یا تراخی
۴۳	۱- فوریت

فهرست مطالب □ ۷

۴۳	۲- تراخی
۴۴	۳- عدم فوریت و تراخی
۴۴	گفتار سوم: دلالت امر بر مره یا تکرار
۴۵	۱- دلالت امر بر مره
۴۵	۲- دلالت امر بر تکرار
۴۵	۳- دلالت امر بر نه مره و نه تکرار
۴۶	مبحث بیست و یکم: انواع واجب
۴۶	گفتار اول: واجب تعبُدی و توصلی
۴۶	گفتار دوم: واجب تعیینی و تخییری
۴۷	گفتار سوم: واجب عینی و کفایی
۴۸	گفتار چهارم: واجب مطلق و مشروط
۴۹	مبحث بیست و دوم: نواهی
۴۹	گفتار اول: مفهوم نهی
۴۹	گفتار دوم: دلالت نهی بر فساد
۵۰	گفتار سوم: دلالت صیغه‌ی نهی بر دوام و تکرار
۵۱	مبحث بیست و سوم: ضمانت اجرای نهی
۵۱	گفتار اول: نهی در عبادات
۵۲	گفتار دوم: نهی در معاملات
۵۳	گفتار سوم: ضمانت اجرای نهی ارشادی در معامله
۵۳	گفتار چهارم: ضمانت اجرای نهی مولوی
۵۴	گفتار پنجم: نظر شیخ انصاری در مورد ضمانت اجرای بطلان در معاملات
۵۴	۱- تعلق نهی به سبب معامله
۵۴	۲- تعلق نهی به مسبب معامله
۵۵	۳- تعلق نهی به آثار معامله
۵۵	۴- تعلق نهی به نوع خاصی از معامله
۵۶	مبحث بیست و چهارم: مفهوم و منطوق
۵۶	گفتار اول: منطوق
۵۷	گفتار دوم: مفهوم
۵۷	گفتار سوم: انواع مفهوم
۵۷	۱- مفهوم موافق
۵۸	۲- مفهوم مخالف
۵۸	گفتار چهارم: ملاک تشخیص مفهوم مخالف
۵۸	مبحث بیست و پنجم: شرط

۵۹	گفتار اول: انواع جمله‌ی شرطیه.....
۵۹	۱- جمله‌ی شرطیه تعیین کننده‌ی موضوع حکم.....
۶۰	۲- جمله‌ی شرطیه تعیین کننده‌ی قلمرو حکم.....
۶۰	گفتار دوم: مفهوم مخالف در جملات شرطیه.....
۶۰	۱- جمله شرطی نوع اول.....
۶۱	۲- جمله‌ی شرطی نوع دوم.....
۶۲	مبحث بیست و ششم: وصف.....
۶۲	گفتار اول: مفهوم وصف.....
۶۲	گفتار دوم: انواع رابطه‌ی وصف و موصوف.....
۶۳	۱- وصف مساوی با موضوع است.....
۶۳	۲- وصف اعم از موصوف است.....
۶۳	۳- وصف اخص از موصوف است.....
۶۳	۴- رابطه‌ی وصف با موصوف عموم و خصوص من وجه است.....
۶۴	گفتار سوم: اوصاف وصف.....
۶۴	۱- وصف اخص از موصوف باشد یا عموم و خصوص من وجه باشد.....
۶۵	۲- وصف معتمد به موصوف باشد.....
۶۵	۳- وصف غالبی نباشد.....
۶۶	مبحث بیست و هفتم: غایت.....
۶۶	گفتار اول: انواع غایت.....
۶۷	۱- غایت متعلق به موضوع.....
۶۷	۲- غایت متعلق به حکم.....
۶۷	گفتار دوم: مفهوم مخالف داشتن یا نداشتن غایت.....
۶۷	۱- عدم وجود مفهوم در غایت متعلق به موضوع.....
۶۸	۲- وجود مفهوم در غایت متعلق به حکم.....
۶۸	گفتار سوم: داخل یا خارج بودن غایت در مغیا.....
۷۰	مبحث بیست و هشتم: حصر.....
۷۰	گفتار اول: مفهوم حصر و ادات آن.....
۷۱	گفتار دوم: مفهوم مخالف داشتن حصر.....
۷۱	مبحث بیست و نهم: لقب.....
۷۲	گفتار اول: مفهوم لقب.....
۷۲	گفتار دوم: راه تشخیص لقب از صفت.....
۷۳	گفتار سوم: مفهوم مخالف نداشتن لقب.....
۷۳	مبحث سی ام: عدد.....

۷۳	گفتار اول: جمله‌ی عددیه.....
۷۴	گفتار دوم: مفهوم مخالف در جمله‌ی عددیه.....
۷۷	فصل دوم: عام و خاص.....
۷۷	مبحث اول: مفاهیم کلی.....
۷۷	گفتار اول: مفهوم عام.....
۷۷	گفتار دوم: مفهوم خاص.....
۷۸	گفتار سوم: تخصیص.....
۷۹	گفتار چهارم: تخصُّص.....
۷۹	مبحث دوم: اقسام عام.....
۸۰	گفتار اول: عام افرادی.....
۸۰	گفتار دوم: عام مجموعی.....
۸۱	گفتار سوم: عام بدلی.....
۸۱	مبحث سوم: انواع مخصص.....
۸۲	گفتار اول: مخصص متصل.....
۸۲	گفتار دوم: مخصص منفصل.....
۸۳	گفتار سوم: انواع مخصص منفصل.....
۸۳	۱- مخصص منفصل لفظی.....
۸۳	۲- مخصص منفصل لبی یا عقلی.....
۸۴	گفتار چهارم: حجیت عام بعد از تخصیص.....
۸۵	۱- مجاز بودن دلالت حکم عام بعد از تخصیص.....
۸۵	۲- حقیقت بودن دلالت حکم عام بعد از تخصیص.....
	۳- حقیقت بودن دلالت حکم عام در مخصص متصل و مجاز بودن در
۸۶	مخصص منفصل.....
۸۷	گفتار پنجم: تسری یا عدم تسری اجمال مخصص به عام.....
۸۸	مبحث چهارم: اجمال و انواع آن.....
۸۸	گفتار اول: اجمال یا شبهه‌ی مفهومی.....
۸۸	گفتار دوم: اجمال یا شبهه‌ی مصداقی.....
۸۹	گفتار سوم: انواع اجمال یا شبهه‌ی مفهومی.....
۸۹	۱- شبهه‌ی مفهومی به صورت دوران میان اقل و اکثر.....
۹۰	۲- شبهه‌ی مفهومی به صورت تباین.....
۹۰	گفتار چهارم: انواع اجمال یا شبهه‌ی مصداقی.....
۹۰	مبحث پنجم: راه حل اجمال مخصص.....

- گفتار اول: سرایت اجمال مخصص متصل به عام ۹۱
- گفتار دوم: عدم سرایت اجمال مخصص منفصل به عام ۹۲
- ۱- اجمال مفهومی مخصص منفصل ۹۲
- ۲- اجمال مصداقی مخصص منفصل ۹۴
- مبحث ششم: جواز یا عدم جواز عمل به عام قبل از فحوص از مخصص ۹۵
- گفتار اول: حجیت یا عدم حجیت عمل به عام قبل از فحوص ۹۶
- گفتار دوم: حد فحوص ۹۶
- فصل سوم: اصول عملیه** ۹۹
- مبحث اول: انواع دلایل ۹۹
- گفتار اول: دلیل به مفهوم اخص ۱۰۰
- گفتار دوم: اماره ۱۰۰
- ۱- وجود اوضاع و احوال ۱۰۰
- ۲- ایجاد ظن ۱۰۱
- ۳- ظن قابل اعتناء ۱۰۱
- گفتار سوم: انواع اماره ۱۰۱
- ۱- اماره قانونی ۱۰۱
- ۲- اماره قضایی ۱۰۲
- گفتار چهارم: تفاوت اماره با دلیل ۱۰۲
- گفتار پنجم: اصل عملی ۱۰۳
- مبحث دوم: مجاری اصول عملیه ۱۰۴
- مبحث سوم: انواع اصول عملیه ۱۰۵
- مبحث چهارم: مبنای تقسیم انواع اصول عملیه ۱۰۵
- گفتار اول: سابقه‌ی موضوع مشکوک، روشن و معتبر می‌باشد ۱۰۵
- گفتار دوم: سابقه‌ی موضوع مشکوک، روشن یا معتبر نمی‌باشد ۱۰۶
- مبحث پنجم: استصحاب ۱۰۷
- گفتار اول: تعریف استصحاب ۱۰۷
- گفتار دوم: ارکان استصحاب ۱۰۸
- ۱- یقین سابق ۱۰۸
- ۲- شک لاحق ۱۰۸
- مبحث ششم: شرایط یقین و شک ۱۰۹
- گفتار اول: اجتماع زمانی یقین و شک ۱۰۹
- گفتار دوم: تعدد زمان موضوع یقین و شک ۱۰۹

۱۱۰	گفتار سوم: وحدت موضوع یقین و شک
۱۱۰	گفتار چهارم: مقدم بودن زمان متیقن بر مشکوک
۱۱۱	گفتار پنجم: فعلیت داشتن شک
۱۱۲	مبحث هفتم: دلایل حجیت و اعتبار استصحاب
۱۱۲	گفتار اول: بنای عقلاء
۱۱۳	گفتار دوم: اجماع
۱۱۳	۱- اجماع مدرکی
۱۱۳	۲- اجماع غیرمدرکی
۱۱۴	گفتار سوم: روایات
۱۱۴	مبحث هشتم: انواع استصحاب
۱۱۵	گفتار اول: استصحاب حکمی
۱۱۵	گفتار دوم: استصحاب موضوعی
۱۱۶	مبحث نهم: انواع شک
۱۱۶	گفتار اول: شک در وجود رافع
۱۱۶	گفتار دوم: شک رافعیّت موجود
۱۱۷	گفتار سوم: شک در مقتضی
۱۱۹	گفتار چهارم: شک ساری
۱۲۰	مبحث دهم: قاعده‌ی شرط و مانع
۱۲۱	مبحث یازدهم: اصول مرتبط با استصحاب
۱۲۱	گفتار اول: اصل مثبت
۱۲۲	گفتار دوم: حجیت اصل مثبت
۱۲۴	گفتار سوم: اصل تأخر حادث
۱۲۶	گفتار چهارم: اصل عدم حدوث حادث
۱۲۷	مبحث دوازدهم: برائت
۱۲۷	گفتار اول: مجرای اصل برائت
۱۲۸	گفتار دوم: قلمرو برائت
۱۲۸	گفتار سوم: دلایل حجیت برائت
۱۲۹	۱- قرآن
۱۳۰	۲- روایات
۱۳۰	۳- عقل
۱۳۱	مبحث سیزدهم: تخییر
۱۳۱	گفتار اول: مجرای تخییر
۱۳۲	گفتار دوم: ارکان تخییر

- ۱- ایجاد شک نسبت به موضوع با فقدان سابقه..... ۱۳۲
- ۲- روشن بودن حکم موضوع..... ۱۳۲
- ۳- وجود موضوعات مختلف (دوران)..... ۱۳۳
- ۴- علم اجمالی به موضوع..... ۱۳۳
- ۵- عدم امکان احتیاط و دوری از همه‌ی موضوعات (دوران محذورین)..... ۱۳۳
- گفتار سوم: معلوم بودن جنس تکلیف و ابهام در نوع آن..... ۱۳۴
- گفتار چهارم: منشاء دوران امر بین محذورین..... ۱۳۵
- ۱- فقدان نص..... ۱۳۵
- ۲- اجمال نص..... ۱۳۶
- ۳- تعارض دو نص..... ۱۳۶
- مبحث چهاردهم: احتیاط..... ۱۳۶
- گفتار اول: مجرای احتیاط..... ۱۳۶
- گفتار دوم: علم اجمالی در احتیاط..... ۱۳۷
- گفتار سوم: تفاوت تخییر و احتیاط..... ۱۳۸
- گفتار چهارم: حالات دوران امر در اصل احتیاط..... ۱۳۸
- ۱- دوران امر بین متباینان..... ۱۳۹
- ۲- دوران امر بین اقل و اکثر..... ۱۳۹
- گفتار پنجم: انواع حالات دوران امر بین متباینان..... ۱۳۹
- ۱- حالت دوران امر بین متباینان به صورت محصور..... ۱۴۰
- ۲- حالت دوران امر بین متباینان به صورت غیرمحصور..... ۱۴۰
- گفتار ششم: انواع حالات دوران امر بین اقل و اکثر..... ۱۴۰
- ۱- اقل و اکثر استقلالی..... ۱۴۱
- ۲- اقل و اکثر ارتباطی..... ۱۴۱
- مبحث پانزدهم: اجرا یا عدم اجرای احتیاط در انواع حالات دوران..... ۱۴۱
- گفتار اول: حالت دوران امر بین متباینان با مصادیق محصور..... ۱۴۲
- گفتار دوم: حالت دوران امر بین متباینان با مصادیق غیرمحصور..... ۱۴۳
- ۱- تحقق عسرو حرج..... ۱۴۳
- ۲- مجازی بودن علم اجمالی..... ۱۴۴
- گفتار سوم: حالت دوران امر بین اقل و اکثر استقلالی..... ۱۴۴
- گفتار چهارم: حالت دوران امر بین اقل و اکثر ارتباطی..... ۱۴۶
- فصل چهارم: تعارض ادله..... ۱۴۷**
- مبحث اول: تعارض..... ۱۴۷

فهرست مطالب □ ۱۳

گفتار اول: مفهوم تعارض	۱۴۷
گفتار دوم: ارکان تعارض	۱۴۷
۱- تنافی	۱۴۷
۲- تنافی مدلول	۱۴۸
۳- دو دلیل	۱۴۸
۴- به صورت تضاد یا تناقض	۱۴۹
مبحث دوم: تراحم	۱۴۹
گفتار اول: مفهوم تراحم	۱۴۹
گفتار دوم: راهکار تراحم	۱۵۰
۱- اجرای حکمی که خسارت ناشی از عدم انجام آن غیرقابل جبران یا به سختی قابل جبران است	۱۵۱
۲- اجرای حکمی که زمان اجرای کمتری نسبت به حکم دیگر دارد	۱۵۱
۳- اجرای حکمی که اهمیت بیشتری نسبت به حکم دیگر دارد	۱۵۲
مبحث سوم: ورود	۱۵۲
مبحث چهارم: شباهت و تفاوت ورود و تخصص	۱۵۳
مبحث پنجم: حکومت	۱۵۴
گفتار اول: مفهوم حکومت	۱۵۴
گفتار دوم: ارکان حکومت	۱۵۴
۱- دلیل حاکم ناظر به دلیل محکوم باشد	۱۵۵
۲- دلیل حاکم بدون دلیل محکوم لغو و بیهوده باشد	۱۵۵
۳- دلیل حاکم دایره‌ی دلیل محکوم را مضیق یا موسع گرداند	۱۵۵
مبحث ششم: تفاوت حکومت و تخصیص	۱۵۶
مبحث هفتم: انواع تعارض	۱۵۷
گفتار اول: تعارض غیرمستقر	۱۵۷
گفتار دوم: تعارض مستقر	۱۵۸
مبحث هشتم: راهکار تعارض	۱۵۸
گفتار اول: تعارض میان دو حکم	۱۵۸
گفتار دوم: تعارض میان دو دلیل	۱۵۹
گفتار سوم: تعارض میان دو اماره	۱۶۰
مبحث نهم: تعارض میان ادله به مفهوم اعم	۱۶۱
گفتار اول: تعارض دلیل و اماره	۱۶۲
گفتار دوم: تعارض اماره و اصل	۱۶۳
گفتار سوم: تعارض اصول عملیه با یکدیگر	۱۶۵

- مبحث دهم: تعارض اصل و ظاهر..... ۱۶۶
- گفتار اول: مفهوم ظاهر..... ۱۶۶
- گفتار دوم: مفهوم اصل به طور کلی..... ۱۶۷
- گفتار سوم: تفاوت میان اصل و قاعده..... ۱۶۸
- گفتار چهارم: برخی از اصول مشهور و پر کاربرد..... ۱۶۹
- ۱- اصل عدم..... ۱۶۹
- ۲- اصل لزوم..... ۱۶۹
- ۳- اصل صحت..... ۱۷۰
- ۴- اصل طهارت..... ۱۷۰
- گفتار پنجم: تفاوت میان اصل به طور کلی و اصول عملی..... ۱۷۱
- گفتار ششم: راهکار تعارض میان اصل و ظاهر..... ۱۷۱
- منابع..... ۱۷۳